

1769.36.
10
6
4
PROCANCELLARIVS

D. FRIDERICVS GOTTLIEB ZOLLER

COD. P. P. ECCLES. CATHEDR. MARTISBURG. CAPITVL.

CVRIAE IN PROVINCIA SVPREMAE. IVDIC. LV SAT.

INFERIOR. NEC NON FACVL. IVRID. ASSESS.

ET ACADEMIAE DECEMVIR.

P. 440.
SVMMOS IN IVRE VTROQVE HONORES

PRAENOBILISSIMO CANDIDATO

CAROLO BENIAMIN STAFFEL

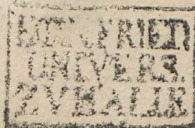
DRESDENSI

DIE XXVIII. SEPTEMBRIS CIDIICCLXIX.

TRIBVENDOS INDICIT

QVAESTIO

*An ob spontaneam delinquentis, post tormenta superata, confessionem, poena
ordinaria locum habeat.*

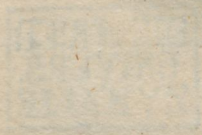
TRIGANCELLARIUS
D. FRIEDRICH GOTTLIEB ZOLLER

SVINOS IN VIRE VTROQUE HONORE

CAROLO BENJAMIN STAFFEL

DIE KUNST DER RECHNUNG
UND DER ALGEBRA

ALSO BEZUGENDE AUF
DIE ANWENDUNG DERSELBEN
IN DEN KUNSTEN UND WISSENSCHAFTEN

§. I.

Omnem definitionem in iure periculosam esse testatur Ictus l. 202. ff. de diu. regul. iur. parum enim in ea est, ut non subverti possit. Quod si definitionem, ut menti Icti conveniat, pro decisione causae accipimus, non solum ex natura Iurisprudentiae probatur, sed quotidiano rerum usu quoque confirmatur. Quum enim minima circumstantia variet rem, saepiuscule praesumptionibus, quae circa causam obuersantur, decisionem incertam suppeditamus. Exinde fit, ut opiniones D. D. quamvis auctoritatis praecudio nitantur, in foro triumphant, ac pro recepta habeantur sententia. Hoc fatum Iurisprudentia quoque criminalis, quae partem civilis non quidem intuitu actionum, sed respectu principis, et subditorum efficit, animadvertit. Quem enim fugit, in hac doctrina multas occurrere quaestiones, quae, quum dubitationibus sint expositae, iudicem in pronuntiando, in hanc

A 2

vel

vel illam trahant partem, iudiciumque eius reddant incertum? Quam ob causam nec omnibus delictis certa a legislatore imponi potest poena, sed iudicis arbitrio relinquitur, ut is gravitatem delicti perpendat, et quomodo dolus, vel culpae gradus emendationem promereatur, definiat. Obtinebat hoc iure Romano tam in Processu accusatorio, quam inquisitorio. De Processu inquisitorio dum hoc adfirmo, forte offendere videor eos, qui negant Processum inquisitor. apud Romanos extitisse. Scio etenim bene, eruditos de hac materia non exiguum mouere dissensum, et *l. 13. ff. De offic. Praesid.* ad casum tantum specialem adplicare. At distinctionem non rite adhibuisse illos quidem, censeo, inter notionem iurisdictionis, ac meri imperii. Illa iur. Rom. cuilibet iudici, rite constituto competeat, hoc vero tantum illi, cui lex gladii gerendi dabat potestatem. Qua potestate concessa iudex de delictis cognoscebat, quae, deficiente accusatore, per denuntiationem quoque in iudicium deferri, et ex officio a iudice inquiri poterant. Probat hoc *l. 1. C. de Custod. Reor.* *In quacunque,* ait Imperator, *caussa reo exhibito, siue accusator exsistat, siue eum publicae sollicitudinis cura produxerit; statim debet quaestio fieri, ut noxius puniatur, innocens absoluat.* Confirmat et eandem sententiam *l. 1. C. de Accusation.* vbi Imperator disponit, ut ea, quae per officium Praesidibus denuntiantur, citra sollempnia accusationum possint perpendi. Interim tamen non alienus sum a Thomasio, qui in dissertatione de Orig. Process. Inquisitor. inquisitiones iur. Rom. non tam frequentes fuisse, optimo iudicio defendit. Haud exiguus datur dissensus, ancepsque obuersatur decisio, tam, quoad certitudinem corporis delicti, quam eruendae veritatis medium. Saepiuscule enim in indagandis indiciiis, nobis quaedam dicuntur specialia, quae tamen, si paullo penitius considerentur, pro talibus

libus haberi nequeunt. Vnicum tantum, et quod frequentissime contingit, recensere licebit. In crimine scilicet infanticidii, ab experimento pulmonum consueto indicium certum defumimus, et si aquae, cui iniici solent pulmones, innatent, vixisse infantem, manumque violenta periisse iudicamus. Sed quis non animaduertit, fallax, vanumque, nec idoneum ad demonstrandam infantis caedem, esse argumentum, quum saepiuscule euenire soleat, vt pulmonum in partes dissectarum aquae innatent particulae aliae, aliae subsideant. Placet hac in causa iudicium Heilii, qui cap. 1. §. 7. p. 7. si quid ex pulmonis experimento probari debeat, id potius ad innocentiam matris ex submersione probabiliter coniciendam, quam ad violentam partus caedem, ex natatione demonstrandam, facere posse, putat, *Conf. Schoepferi Dissert. De Pulmone infantis natante, vel submergente.* Idem et obuenit circa torturam, quam eruendae veritatis causa adhibemus. Haec, vti per se iniqua, et ex foris Christianorum, quod optime Thomasius demonstrauit, penitus proscribenda, saepius iudicem haesitantem efficit, et reos, qui innocentiam alias probare nequeunt, reddit infelices. Sic in causa infanticidii, homicidii, furti, saepius dantur iudicia, quorum veritas, legibus sic iubentibus, tortura eruenda est: nihilominus tamen rei innocentes esse possunt, qui vero, quum probationem contrarii liquido suppeditare nequeant, cruciatibus subiiciuntur. Inde fit, vt metu torturae, et ad euitandos cruciatus, delictum, quod non commiserunt, confiteantur, et poena vel capitali, vel alia graui, summa cum iniuria adficiantur. Non deficiunt exempla, quibus assertum illustrare possem, ast quum alio loco prolixiori stilo de hac materia erit agendum, silentio in praesentia hoc omitto, et de casu tantum speciali, nondum vero deciso, quaedam disseram. Titius, qui ex capite furti in inquisitionem incidit,

ob indicia contra illum militantis, legibusque probata, torturae subiicitur: nil confitetur, sed cruciatus aequo fert animo, et, ut pro innocente habeatur, efficit. Accedit vero paullo post torturam peractam, iudicium, et furtum, quod antea negauerat, sponte profitetur. Vtrum poena ordinaria sit adficiendus, an ob cruciatus, quos semel passus est, ab ea sit immunis, mouetur dubium.

Posterior sententia, si indolem *Process. Inquisitor.* pariter, quam naturam rei consideremus, adplausum mereri videtur. Certissimum est, delinquentem, qui sub tormentis nihil confitetur, ab inquisitione, nisi quid, propter quod mereatur poenam, remaneat, ipso iure absolui, ac pro innocente haberi. Quamuis enim sententia iudicis sequatur, is tamen sua auctoritate absolutionem non tribuit, sed tantum, quia formalia *Process. Inquisitor.* id desiderant, effectum, quem leges delinquenti, torturam passo, tribuunt, declarat. Nec obstat, quod *MENOCH. L. 1. de Praesunt. quaest. 93. in fin.* *ZANGER in Tract. De Quaest. et tortur. c. 5. num. 1 et 2.* reum tortum, etiam si in negando persistierit, potius ab instantia, et obseruatione iudicii, quam definitiue absoluedum esse suadeant: ratio enim decidendi, quod nempe inuentis postea nouis indiciiis, vel probationibus certis, et indubitatis, in vindictam publicam denuo capi, et torqueri queat, nil efficit; quum absolutio semper, rebus sic stantibus, et vti acta desiderant, sit intelligenda. Peracta itaque inquisitione, veritateque rei detecta, sola confessio postea contingens mutare causam non potest, praesertim quum contra reum, quod ex taedio vitae eadem proficiscatur, praesumptio militet.

Non enim cogitari potest, homo, qui, dum immunitatem poenae per tormenta, quae constanti superauit animo, est consequutus, contra se ipsum agere, et confitendo,

do, id, quod sub tortura negauit, poenam capitale, sponte adpetere velit; quum vitae conseruationem mortalibus suadeat natura. Quibus praestructis, confessio delinquentis post crucictus facta non meretur fidem, sed an veritati conueniat, dubium remanere videtur. At quum in dubio l. 56. ff. de Diu. R. I. benigniora sint praeserenda, ad afflictio- que maiorem vt addamus afflictionem, iura haud concedant, non immerito colligi potest, ad perseuerantiam animi, quam delinquens sub tortura exhibuit, esse solummodo perspicendum, indeque iudicium causae ferendum.

Quae argumenta aequitatis rationi quamuis conuenire videantur, mihi tamen nondum satisfaciunt, quum aliae eademque maiores reddi possint rationes, quae contrarium suadeant. Praesumimus scilicet innocentiam delinquentis, qui sub tortura delictum non confitetur, sed cruciatus, quos sententia iudicis iniungebat, superat: de veritate enim nondum sumus certi, quum et saepiuscule maleuolus homo, ad poenam, tanquam maius malum, effugiendam, dolores, quos tormenta excitant, patiatur. Praesumptio enim producit effectum, vt causa, donec existat contrarium, habeatur pro vera. Nec valet sententia DD. qui praesumptionem iuris, et de iure a probatione contrarii eximunt. Quamuis enim non negamus dari praesumptiones quasdam, vbi sit probatio contrarii difficilis, nec tamen valet regula, nullam probationem in contrarium habere locum. Repugnat enim hoc naturae praesumptionis, quae in eo versatur, vt in dubio rem pro vera habeamus, quia de veritate aliunde non constat. Conf. CARPZ. P. II. C. *Elect.* II. def. 8. BERG. in *Oeconom. Iur.* L. IV. t. 24. th. I. not. 2. Quid autem veritati propius accedere, eandemque confirmare

mare magis potest, quam si delinquens, superatis tormentis, sponte ad iudicem accedens, negatione reuocata, delictum, eiusque circumstantias, conscientia quippe commotus, sponte confitetur? Neque animaduerto differentiam inter confessionem inquisiti, ante, et post torturam factam. Prior, si de certitudine corporis delicti constat, poenam ordinariam operatur, cur posterior non eundem habeat effectum, ratio adaequata dari haud potest. Ad dolores, quos sub tortura passus est delinquens, non opus est, ut respiciamus, nec offendimus principium iuris, quod, ut adstricto semel maior addatur adstrictio, prohibet. Malum enim, quod suamet culpa, et mendacio sibi contraxit, non meretur misericordiam, multo minus indulgendum est illi, qui vera, quae dicere debebat, retinuit. Accedit et aliud, quod pondus rei adfert. Reus nempe, qui sub tortura nihil confitetur, nihilominus, nouis, iisque grauioribus ortis indiciis, denuo tormentis subiici potest. *Sit enim Paulus l. 18. §. 1. ff. de Quaest. Reus evidentioribus oppressus argumentis repeti in quaestionem potest, quam sententiam et Nem. Carol. Art. LVIII. per verba viel oft oder wenig confirmat. conf. CARPZ. Pr. Crim. Qu. 125. n. 41.* Ratio decidendi, cur repetitionem torturae leges permittant, certe ea est, quia adsunt probationes, quae probationem innocentiae, pro reo militantem, penitus elidunt. Hinc si indicia emergentia non maioris sint ponderis, quam ea, ob quae reus torturam passus, quum salua maneat praesumptio, nouis cruciatibus subiici nequit. Quod si itaque noua indicia, quae tamen existentiam delicti non reddunt certam, id efficiunt, ut reus rursus torqueri possit, multo magis ipsa confessio rei in iudicio facta, quae *l. 1. ff. de Confess. l. 1. vn. C. eod.* plenissime probat, id operatur, ut, quum de

de commisso delicto non sit amplius dubitandum, poena ordinaria habeat locum. Id quod maiorem meretur adplausum, dummodo perpendere velimus, interessè reipublicae, ne delicta maneant impunita, omnemque adeo euitandam occasionem, quae delinquentibus, vt leges euerant, praestet patrocinium.

At si meam de hac re dicere liceret sententiam, quum vtique adhuc disceptationibus exposita videatur caussa, media quadam via incedendum suaderem; remotaque nimirum poena ordinaria, extraordinaria adficiendum censerem delinquentem, qui mendacio, quo minus veritas rei detegeretur, iudicem haesitantem reddere voluit. Ita enim coeretur dolus, et res publica, cuius securitatis caussa poena inuenta, satisfactionem accipit.

Plura adhuc adterre possem, nisi ad illud, cuius caussa haec conscripta sunt, esset properandum. Indicendus nempe est dies, quo Viro Praenobilissimo CAROLO BENIAMIN STAFFEL summi in vtroque iure honores sunt tribuendi, cuius, vt ipse conscripsit, vitae curriculum praeprimis adponere licebit.

Ego CAROLVS BENIAMIN STAFFEL, natus sum Dresdae Anno 1746. d. 31. Ian. patre superflite, IOANNE GODOFREDO STAFFELIO, a consiliis principis in curia prouocationum, et matre CHRISTIANA DOROTHEA, ex gente ABILGARIA, cuius optima educatione quum Anno 1761. morte praematura essem priuatus, anno

*sequenti traditus sum a dilectiss. parente, disciplinae Portensi, aut
 potius optimis Viris, WALTERO Inspectori, nunc Superin-
 tend. Neustadiensis, et HVBSCHIO, Mathematico, quorum
 maxima, et innumera in me beneficia nulla unquam ex animo de-
 lebit obliuio. Non solum verum horum doctrina usus, sed etiam
 a GRABNERO, Rectore optime merito, BECKERO, Conrectore,
 HENTSCHELIO, GEISLERO, et FER-
 BERO bene institutus, et ad studia Academica praepratus sum,
 de quorum omnium insigni in me amore, et maximis in me colla-
 tis beneficiis, publico hocce documento gloriari licet. Horum enim
 cura, atque diligentia factum est, ut, quum ipsis humanitatis stu-
 diis satis instructus esse viderer, anno huius Seculi LXVI ad ma-
 iores doctrinae thesauros colligendos, Lipsiam accederem: Rempu-
 blicam tunc temporis litterariam administrabat BELIVS, qui
 etiam Albo Academiae me inseruit. Quo facto quum animum ad
 studia Philosophica adplicarem, praeter GELLERTVM,
 in praeceptis moralium, usus sum in primis doctrina SEYDLI-
 ZII. Maxime vero gratulor mihi in Iur. Canon. HOMME-
 LIVM, quem scripta publica immortalem dudum reddiderunt,
 ac ZOLLERVM in Iur. Criminal. praeceptores habuisse, at-
 que BAVERI praelectionibus Iur. Feudal. interfuisse. Neque
 minus me obstructum sentio SEGERO, cuius institutionibus di-
 gientissimis aequae, ac priuatis sermonibus omnia, quae in arte
 relationes ex actis consiciendi praesto, debere laetus fateor.*

Prac-

Praeter hos vero BREVNINGII scholas Institutt. Pandectar. Iur. Natur. Histor. Iur. atque doctrinae de causis in foro peragendis, frequentavi. RICHTERI doctissimis exercitationibus disputatoriis, non nisi summa cum animi voluptate interfui. In Historia vero Imperii, et Iur. Feudal. opera vsus FRANCKII, quo in Iure et mihi SAMMETIVS praceptor fuit.

Hicse studiis instructus, ordinem nostrum adiit, et vt ipsi Doctoralis dignitas conferatur, decenter petiit. In vtroque examine talem se nostris votis praebuit, vt omnium consensu, praestitis prius praestandis, hac dignitate ornandus esse videretur. Explicabit itaque d. XXVII. Sept. hora a meridie secunda in Auditorio ICtorum l. 10. C. de legit. hered. dieque sequenti Praesid. Viro Illustri D. HENRICO GODOFREDO BAVERO, Iur. et Philosoph. Doct. Institutt. Antecessor. Ord. Supr. Cur. Prouinc. et Colleg. ICtor. Adsess. Colleg. Minor. Princip. Coll. Dissertationem, de emendando Iure Criminali, publice defendet.

Quibus peractis Vir Illustris atque Excellentissimus D. TRAVGOTT THOMASIVS, Domin. Heredit. Abtnauendorf. Ordinis nostri Senior meritissimus, Collega, quem maxime veneror, cui ego vices Promotoris commisi, summos in vtroque iure honores, excepta spe, ad sessionem et suffragia in nostro Collegio adspirandi, ei tribuet.

Cui actui Vos RECTOR ACADEMIAE MAGNIFICAE, COMITES ILLUSTRISSIMI, ILLUSTRIS VTRIVSQUE REIPUBLICAE PROCERES, GENEROSISSIMI denique, NOBILISSIMIQUE Commilitones, frequenter adesse, et eum vestra praesentia splendidiorum reddere velitis, omni, qua decet, obseruantia rogo. Scribebam d. XXIV. Sept. MDCCLXIX.

L I P S I A E

EX OFFICINA LANGENHEMIA

ULB Halle

004 053 532

3

sb

1769 36.
10

PROCANCELLARIVS

D. FRIDERICVS GOTTLIEB ZOLLER

COD. P. P. ECCLES. CATHEDR. MARTISBURG. CAPITVL.

CVRIAE IN PROVINCIA SVPREMAE. IVDIC. LVSTAT.

INFERIOR. NEC NON FACVLT. IVRID. ASSESS.

ET ACADEMIAE DECEMVIR.

P. A. G.

SVM MOS IN IVRE VTROQVE HONORES

PRAENOBILISSIMO CANDIDATO

CAROLO BENIAMIN STAFFEL

DRESDENSI

DIE XXVIII. SEPTEMBRIS CIDIICCLXIX.

TRIBVENDOS INDICIT

QVAESTIO

*An ob spontaneam delinquentis, post tormenta superata, confessionem, poena
ordinaria locum habeat.*

